

דבריה של מנכ"לית ג'ישה, תניה הרי, במועצת הביטחון של האו"ם, 20.11.2019

תודה רבה, גברתי הנשיאה ותודה לכם, חברי המועצה.

נולדתי בחיפה, שבצפון ישראל, והייתי לאזרחית של ארצות הברית בגיל חמש. הוריי עברו לחיות בלוס אנג'לס בחיפוש אחר חיים טובים יותר. הוריהם, בתורם, ברחו לישראל מפני סכסוך ועוני. כמו רוב הנוכחים באולם זה, קיבלתי כמובנת מאליה את העובדה שיכולתי לנוע מעצבת כל היבט בחיי.

חזרתי לחיות בישראל ביוני 2007, ימים לפני שחמאס השתלט על רצועת עזה והסגר הכמעט מלא שישראל הטילה על הרצועה בתגובה. על פני 12 השנים האלה נוכחתי בהשפעתה ההרסנית של מדיניות הסגר, על עזה וגם על ישראל. שלושה מבצעים צבאיים גדולים וכמה קטנים יותר, כמו זה שהתחולל בשבוע שעבר, נטלו את חייהם של אלפי אנשים. ואני לא רואה שמצבנו טוב יותר בזכות האלימות או שאנחנו בטוחים יותר.

ג'ישה הוא ארגון זכויות האדם היחיד בישראל שמתמקד במצב ברצועת עזה ובדרכים שבהן החלטות הממשלה בישראל משפיעות על מציאות החיים בה. השיח השולט בעניינה של עזה, במיוחד בישראל, אך גם כאן, באו"ם, סובב סביב טרור או משבר. אנחנו בג'ישה בני מזל שאנחנו זוכים לראות דקויות, יזמות, יכולת עמידה ופוטנציאל בעזה, זאת דרך נפח הלקוחות הניכר שלנו ובעזרת מערכות קשרים ענפות שיש לנו ברצועה.

בדבריי היום, אני מקווה לחלוק איתכם ניתוח מפוכח של מצבנו, אך אני מקווה גם להצליח להעביר אליכם את האופטימיות שאני מרגישה לגבי מה שיכול להיות בעתיד. יש הרבה שאפשר לעשות כדי לשנות משמעותית את המסלול, מתוך הבנה רחבה של מה עומד על הפרק, ובהינתן רצון מדיני.

גם היום ישראל ממשיכה לשלוט בהיבטים רבים של חיי היומיום ברצועה. מעבר רפיח, שמחבר בין עזה למצרים, חיוני, אבל ישראל שולטת בגישה לגדה המערבית, בתנועת סחורה, מסחרית והומניטרית; ובמרחב האווירי, בגישה אל אדמות חקלאיות, בתשתיות אזרחיות ובמרשם האוכלוסין הפלסטיני.

ב-2007 החריפה ישראל את מגבלות התנועה שהיו לכדי סגר. הוגבלה כניסה של סחורות אזרחיות, יציאה של סחורה מהרצועה הופסקה כליל, והורשו לנוע רק אנשים שענו על מה שישראל הגדירה כ"מקרים הומניטריים חריגים". בלא קשר לצרכים ביטחוניים לגיטימיים, ישראל הכריזה על הצעדים כ"לוחמה כלכלית", וכן על "מדיניות בידול", הכל במטרה להפעיל לחץ ובו בזמן לבדוד את עזה מהגדה המערבית, בעיקר למטרות מדיניות. חלו שינויים במהלך השנים, אבל התמונה הכללית נותרה כשהיתה: ישראל מאמינה שהיא יכולה "לנהל" את המצב ההומניטרי בעזה, ויש לה אינטרס לשמר את הפיצול הפוליטי והפיזי של הפלסטינים, כך שיקל עליה לקדם את סיפוח הגדה המערבית.

כל השינויים שנעשו בסגר, הגם שיש להם חשיבות, לא היו די משמעותיים בשביל לפוגג חששות הומניטריים, שלא לדבר על צרכים עמוקים יותר. שיעור האבטלה ברצועה הוא עדיין מהגבוהים בעולם, חשמל זמין רק בחצי מהיממה, ומשפחות נדרשות להיאבק כדי להבטיח מים נקיים לשימוש ביתי. חוסר התקווה והייאוש גברו, במיוחד בקרב צעירים, שמרכיבים 70 אחוזים מהאוכלוסייה. אין להם עתיד שאפשר לשאוף אליו והם חשים שננטשו על ידי ההנהגה המקומית ועל ידי הקהילה הבינלאומית.

בעוד שהבנק העולמי, כמו גם גורמי ביטחון רשמיים בישראל, מציינים שגישה לצרכים חיוניים היא מרכיב חיוני להבטחת חיים תקינים וליציבות, ככל שהמצב בעזה מוסיף להידרדר, בניגוד לכל היגיון, עוד מגבלות מוצבות בפני אנשים שמבקשים לשפר את תנאי חייהם ולנהל חיי שלווה.

אתן כמה דוגמאות. בשנה שעברה גישה הזמין 24 אנשים מעזה למפגש עם ישראלים, פלסטינים ובעלי עניין מחו"ל, שבו שוחחנו על המצב ברצועה. רק ארבעה קיבלו היתר ישראלי להגיע, כולם גברים. המדינה טענה שלנשים תפקיד שולי מדי בכלכלה מכדי שיהיו רלבנטיות לדיון בדבר שיפור המצב הכלכלי. אם את אשה מעזה, הסיכויים שלך לעמוד בקריטריונים הישראליים לתנועה לצרכי עסקים ומסחר, קטנים בהרבה. עובד השטח שלנו בעזה נחסם שוב ושוב כאשר ביקש להיתר ישראלי. הוא, ומגני זכויות אדם אחרים, לא עומדים בקריטריון ישראלי שמאפשר לבקש היתר לנוע.

לאחרונה ייצגנו מפעל גדול בעזה שמבקש למכור בגדה המערבית את העוגיות שהוא מייצר. אלא שאיסור מתמשך על מכירת מוצרי מזון מוסיף לחתור תחת אחד הענפים המשגשים בתעשייה של עזה. גברתי הנשיאה, לכבוד הוא לי לחלוק פה היום את הסיפורים של הנשים והגברים האמיצים שחברו אלינו כדי לאתגר את מגבלות התנועה. אין בי שמחה כשאני חושפת את ההחלטות חסרות ההיגיון, והלא פעם אכזריות, שנעשות מדי יום בשמי, לכאורה.

ב-2018 פנה אל גישה אדם מעזה שאביו, החי בגדה המערבית, לקה בשבץ ומאז נותר נכה. פנייתו הבהולה לקבל היתר לבקר את אביו נותרה חודשיים בלא מענה, עד שהצבא השיב שאביו "אינו די חולה" כדי להצדיק ביקור. שתי עתירות, לבית המשפט המחוזי ולבית המשפט העליון, לא עלו יפה. אין להחלטה ולהתעקשות עליה כל קשר לביטחון.

סיפורים אלה אינם תוצר לוואי מצער של הסכסוך, הם הדגמה של נחישותה של ישראל לשמור על שליטה בגדה המערבית בעודה מבודדת את הפלסטינים של עזה.

אני בטוחה שרבים מכם יבקשו לדבר היום כדי לאשרר את העמדה בדבר אי-חוקיותן של ההתנחלויות בגדה, ותציינו, כמקובל, שאלה עומדות כמכשול מפני השגת שלום. אני קוראת לכם לשים לב שבידודה של עזה מהווה מכשול לא פחות מרכזי, שעוד מוחמר על ידי הפיצול הפנים-פלסטיני, אך גם מונצח בשל החלטות של ישראל. בחודש מרץ השנה, כאשר ביקש להגן על החלטתו לאפשר לקטאר להכניס כספים לרצועה, אמר ראש הממשלה בנימין נתניהו, "כל מי שמתנגד להקמתה של מדינה פלסטינית צריך שיהיה בעד העברת הכספים לעזה, כי שימור ההפרדה בין הרשות הפלסטינית בגדה המערבית לבין חמאס בעזה מסייע בעצירת האפשרות לייסד מדינה פלסטינית".

באין כל הגדרה עצמית, למיליונים של פלסטינים אין אפשרות להשפיע על הרכב הממשלה שכריעה היבטים רבים בחייהם ושמפעילה מערכת חוקים חלופית עבור מי שחיים בשכונות להם. המצב הזה רק גורם לעוד חוסר יציבות, באזור, אבל גם בבירות של מדינותיכם. שימור הכיבוש מביא לשחיקת נורמות החותרת תחת ערכים אוניברסליים של ביטחון ושל זכויות אדם, שהן הבסיס להקמת המוסד בו אנחנו יושבים כעת.

אז מה אפשר לעשות?

ראשית, לאפשר גישה. במקום מדיניות שמאפשרת את המינימום הנחוץ למניעת אסון, אנחנו מאמינים שעל הקהילה הבינלאומית להתעקש שישראל תאפשר את הגישה המרבית, כששמורה לה הזכות להליכים ביטחוניים נחוצים וסבירים.

מאז שלהי 2014 כמות הסחורות היוצאות מעזה נמצאת בעלייה, אך היא עדיין רק כמות מזערית מתוך מה שהיתה יכולה להיות. אפשר להסיר מיד מגבלות על סוגי סחורה ועל יעדן. בנוסף, כניסת חומרי בניין וחומרי גלם, החיוניים לתעשייה, לענף הבניין ולתשתיות האזרחיות, עדיין מוגבלת מאוד על רקע פרשנות רחבה מאוד של ישראל בדבר מה נחשב פריט "דו שימושי".

באשר לתנועת אנשים, על ישראל להסיר מגבלות על מי שמבקשים לנוע כדי להתאחד עם משפחה, לחפש פרנסה, או לתור אחר הזדמנויות מקצועיות, בעיקר נשים, שכפי שצינתי, יכולתן לנוע מוגבלת אף יותר. על ישראל לשפר את האפשרות להגיע לטיפולים רפואיים, כולל עבור מלווים של חולים, גם הורים, שבעקבות נמנע מהם להתלוות לילדיהם החולים בדרכם לטיפולים. על ישראל לאפשר גישה בטוחה למרחב הדיג בים מול חופי עזה ולאדמות חקלאיות.

מצרים פותחת באופן עקבי את מעבר רפיח מאז מאי 2018, ומאפשרת יציאה של פלסטינים לחו"ל. יש לעודד אותה להשאיר את המעבר פתוח ולהרחיב את היקף העוברים בו.

על הרשויות הפלסטיניות להימנע מלהשתמש בשירותים חיוניים לאוכלוסייה האזרחית, כמו אספקת החשמל וטיפולים רפואיים, ככלי במאבק הפנים-פלסטיני. אני גם חושבת שיש לשחרר מיד את שני האזרחים הישראליים שמדווח כי מוחזקים בעזה.

המשברים ההומניטריים והכלכליים בעזה אינם תופעות טבע. הם תוצאה של החלטות שקיבלו קובעי מדיניות, ישראלים, אך גם של הפלסטינים ושל שחקנים אזוריים, ושל הקהילה הבינלאומית, שסייעה ומסייעת לתושבים להחזיק את ראשם מעל למים, אך חייבת גם למנף את השפעתה כדי להביא לשינוי משמעותי בהרבה.

בהתחשב בהצהרות של בכירים בישראל, ושל אוהדיהם בממשל האמריקאי הנוכחי, אין עילה להשלות את עצמנו שתהליך שלום מחכה מעבר לפינה. בהיעדר שלום, וגם במטרה להתניע תהליך, על הקהילה הבינלאומית להתמודד עם הסיפוח בפועל של הגדה המערבית ועם בידודה של עזה בכריכה אחת, ולנקוט בפעולות שיהפכו את כיוון המגמות האלה, כדי לשמר את מחויבותה להגנה על אוכלוסייה אזרחית.

כמו כן עליה לספק תמיכה לחברה האזרחית. קהילה תוססת של ארגוני חברה אזרחית פועלת הן בישראל והן בפלסטין, אך אנו ובני בריתנו מותקפים בשל העבודה שלנו. כולנו זועמים על הגירוש הצפוי של עמיתנו מהארגון האמריקאי Human Rights Watch, עומר שאקיר. ככל שהפעולות האלה מעוררות דאגה, הן גם מראות שיש לנו השפעה גוברת.

רבים בישראל אולי יראו בהופעתי פה היום מעשה של חוסר נאמנות, בגלל שלימדו אותנו שזה אנחנו או הם. למען האמת, המציאות הפוכה. רווחתם של ישראלים ופלסטינים כרוכה יחד, ועלינו להתייחס לביטחון פלסטיני כפי שאנחנו מתייחסים לביטחון ישראלי.

לסיכום, לקהילה הבינלאומית יש זכות, חובה מוסרית, ואינטרס מוקנה, לקדם שלום, וגם לבוא חשבון עם מְפָרֵי זכויות. לכל הפחות, שאיפתם של מעטים לקעקע את היסודות שעליהן נבנה המוסד הזה, האומות המאוחדות, אמורה להוות קריאת השכמה לקהילה הבינלאומית להתאחד בפעולה. הצעירים של פלסטין וישראל יודו לכם על כך.

תודה לכם על ההקשבה.